

Natura 2000 Civil szemmel

Áttekintés a Natura 2000 munkacsoport eddigi munkájáról

**A kiadvány az NCA Önszerveződés, szakmai és területi együttműködés
kollégiuma támogatta**

Szerkesztette:

Bozsó Brigitta, Nagy Dénes

Technikai szerkesztő és címlapfotó:
Barati Sándor

**CEEWEB, Budapest
2005**

Tartalomjegyzék

1. A Natura 2000 hálózat	1
2. A magyarországi Natura 2000 munkacsoport.....	1
3. A Natura 2000 hálózat hazánkban.....	5
4. EHF (Európai Élőhely Fórum).....	6
5. Natura 2000 munkacsoportülések	7
Bevezető	7
5.1. Témák bemutatása	7
5.1.1. Finanszírozás	7
5.1.2. Monitoring, kezelési tervek.....	10
5.1.3. Biogeográfiai szemináriumok	11
6. EHF emlékeztetők	14
EHF - 2004. október 28.	14
EHF találkozó 2005. május 3.	15
7. Munkacsoport találkozók	17
7.1. 2005. 02. 16. Natura 2000 munkacsoport megbeszélés, emlékeztető	17
7.2. Emlékeztető a 2005. március 16-i Natura 2000 munkacsoport megbeszélésről.....	20
8. Regionális civil előkészítő találkozók	26
8.2. Boreális biogeográfiai szeminárium előkészítő találkozó	26
8.2. Alpi biogeográfiai szeminárium előkészítő találkozó	27
8.3. Pannon biogeográfiai szeminárium előkészítő találkozó.....	28
 2005 OT állásfoglalás	 30
 Irodalomjegyzék.....	 33

1. A Natura 2000 hálózat

A Natura 2000 az Európai Unió számára értékes élőhely típusok és fajok védelmére kijelölt területek hálózata, melyhez hazánk is csatlakozott az EU csatlakozással párhuzamosan. A Natura 2000-t gyakran úgy is említik, hogy az európai természetvédelem alapköve, hiszen olyan védett területek hálózata, melyek az egész kontinens számára jelentős, egyedi vagy veszélyeztetett értéket hordoznak. Két európai uniós jogszabály határozza meg, hogy melyek ezek a területek: az 1979-ben kiadott Madarak védelméről szóló, és az 1992-ben elfogadott Élőhelyvédelmi irányelvek. Az irányelvekben felsorolt veszélyeztetett fajok közül hazánkban 15 emlősfaj, 80 madár-, 5 kétéltű- és hüllő-, 2 hal-, 690 növény- és 255 gerinctelen faj fordul elő.

A hálózat bevezetését Magyarországon a 275/2004 (X.8.) kormányrendelet írja elő és szabályozza. A szakmai indokok alapján kijelölésre javasolt területek 1,2 millió hektárnyit tesznek hozzá az ország jelenleg természetvédelmi oltalom alatt álló területeihez.

2. A magyarországi Natura 2000 munkacsoport

A Közép- és Kelet-Európai Munkacsoport a Biodiverzitás Megőrzéséért (CEEWEB) Egyesület, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Magyar Természetvédők Szövetsége és a WWF Magyarország Alapítvány 2002-ben hozta létre a Natura 2000 munkacsoportot, a hazai Natura 2000 hálózat létrehozásának folyamatában való civil részvétel megteremtése céljából.

A munkacsoport célja a hazai civil szervezetek felkészítése, tájékoztatása az aktuális Natura 2000-rel kapcsolatos szakmapolitikai kérdésekről, civil érdekképviselő biztosítása különböző szakmapolitikai fórumokon, eseményeken, továbbá a hazai döntéshozókkal hatékony szakmai kapcsolat kiépítése.

Fenti célok elérésének érdekében a négy szervezet egyezteteti Natura 2000-rel kapcsolatos tevékenységét, és az egyes tevékenységek összehangolásával segíti egymás munkáját. A munkacsoport tagjai rendszeres találkozókon, e-mailben és szóban egyeztetnek.

A munkacsoport tagjai:

CEEWEB - Közép és Kelet-Európai Munkacsoport a Biodiverzitás Növeléséért

A Közép és Kelet-Európai Munkacsoport a Biodiverzitás Növeléséért 1993. májusában, Magyarországon tartott első közgyűlésén alakult meg.

A CEEWEB munkacsoport működteti ma Közép-Kelet-Európában az egyetlen olyan természetvédelemmel foglalkozó NGO hálózatot, amely kiterjed a régió összes országára.

A szervezet elsődlegesen a riói Biodiverzitás Egyezmény és a biodiverzitás növelésével kapcsolatos nemzetközi feladatok végrehajtására szerveződött, és a hálózat megalakulása óta a természet-és biológiai sokféleség védelemének nemzetközi politikai szintre való emelésén fáradozik. Az EU csatlakozásra való felkészülés során a szervezet új területeket is felvett munkaprogramjába, nevezetesen az Élőhelyvédelmi Irányelvvel kapcsolatos tevékenységeket, illetőleg a vidék- és területfejlesztési folyamatok nyomon követését.

2005-től a CEEWEB látja el az Európai Élőhely Fórum (EHF) titkárságának szerepét, az új tagországok biogeográfiai szemináriumokra történő felkészülésének koordinálását.

MME - Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

A BirdLife International nemzetközi madárvédelmi szervezet magyarországi partnere, Közép-Kelet-Európa legnagyobb természetvédelmi civil szervezete.

A MME európai uniós csatlakozási programjának és a programot segítő Természetvédelmi Tanácsadó Szolgálatnak (MME-TTSZ) célja, hogy szakmapolitikai anyagokkal és gyakorlati

természetvédelmi tevékenységekkel vegyen részt a Natura 2000 hálózat magyarországi létrehozásában és természeti értékeinek megőrzésében. Mind az EU csatlakozási program, mind a TTSZ fontos feladatának tekinti az uniós és hazai ágazati fejlesztések Natura 2000 területekre kifejtett negatív hatásainak mérséklését.

Az MME a gyakorlatban elsősorban a Natura 2000 koncepció népszerűsítésével és a Különleges Madárvédelmi Területek (SPA) monitorozásával szeretne hozzájárulni a madarak, a biológiai sokféleség és az emberi élet minőségének megőrzéséhez.

MTvSZ - Magyar Természetvédők Szövetsége

A Magyar Természetvédők Szövetsége, amelynek 85 magyarországi tagszervezete van, 13 éve foglalkozik a környezet- és természetvédelem kérdéseivel. Az MTvSZ hat éve tevékenykedik az EU-csatlakozás témájában. Számos kiadványt készítettünk, képzést tartottunk a csatlakozás környezet- és természetvédelmi hatásairól, az előnyökről és hátrányokról. Részt veszünk az Európai Környezetvédelmi Iroda (EEB) biodiverzitás és mezőgazdasági munkacsoportjaiban, így nagyon sok közvetlen információhoz jutunk, és módunk van az európai szakmapolitikai folyamatok befolyásolására is.

A természetvédelem területén hazánk egyik legnagyobb kihívása a Natura 2000 hálózat kialakítása és működtetése. Fontosnak tartjuk, hogy a civil természetvédő szervezetek részt tudjanak venni a Natura 2000 folyamatban, hisz a területek kijelölésének szakmai előkészítése mellett a kijelölés társadalmi elfogadottságának elősegítésében is fontos szerepük lehet. A helyi civil szervezetek felkészítése érdekében a Magyar Természetvédők Szövetsége képzéseket szervezett. Folyamatosan tájékoztatást nyújtunk a Natura 2000-ról hírleveleinken keresztül, honlapunkon és sajtótájékoztatók keretében.

WWF Magyarország

A WWF Magyarország 2001. júliusában indította útjára Natura 2000 programját, melynek célja, hogy az európai uniós csatlakozás során és azt követően hazánk rendkívül gazdag természetes élővilágát megőrizze, és jelentőségét megismertesse az érintettekkel (pl. döntéshozók, gazdálkodók, helyi lakosok, önkormányzatok).

A WWF nyomon követi és értékeli a Natura 2000 hálózatba felállításának folyamatát, a kijelölendő területek nemzeti listáját, és ezzel párhuzamosan a védett természeti értékeket veszélyeztető tényezők elhárításán is fáradozik. Az alapítvány szakmai konferenciákat szervez, tanulmányokat ad ki, továbbá tervezi, hogy modellterületeken folyó gyakorlati védelmi tevékenységhez is hozzájárul majd (felmérésekkel, monitoringgal, élőhely- rehabilitációval és -kezeléssel).

A természet védelme mellett fontos szempont a helyi emberek megélhetésének biztosítása, a társadalom természethez fűződő pozitív viszonyának megteremtése. Ez a gondolat a Natura 2000 szellemiségének egyik alappillére. Ezért Natura 2000 programunkat és célkitűzéseinket mezőgazdasági és vidékfejlesztési programunkkal szorosan összehangolva alakítottuk ki.

3. A Natura 2000 hálózat hazánkban

Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz a természetvédelem terén újabb, speciális feladatokat jelent. A 79/409/EGK irányelv a vadon élő madarak védelméről, valamint a 92/43/EGK irányelv a természetes élőhelyek és a vadon élő növény- és állatfajok védelméről előírják a tagállamok számára a Natura 2000 hálózat felállítását a közösségi jelentőségű élőhelytípusok, illetve növény- és állatfajok élőhelyének védelme érdekében. Magyarország nem a csatlakozással egy napon, hanem néhány hónapos késéssel hirdette ki a Natura 2000 bevezetéséről szóló jogszabályt.

A Natura 2000 bevezetését hazánkban a 275/2004 (X.8.) kormányrendelet írja elő és szabályozza. Az említett kormányrendelet felsorolás-szerűen 55 különleges madárvédelmi területet és 467 db különleges természet-megőrzési területet tartalmaz, mely összesen 1,2 millió hektáryit fed le az ország területéből. Így hazánk területének összesen mintegy 21 %-a kerül valamilyen formában természetvédelmi oltalom alá. Az egyes területek pontos földrésztlet alapú lehatárolásáról a Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter egy külön közleményben tájékoztat majd.

Fontos kiemelni, hogy a Natura 2000 nem azonos szabályozásokkal és következményekkel jár, mint a „hagyományos” természetvédelem. A Natura 2000 hálózat védelmi követelménye különbözik a védett természeti területekétől azáltal, hogy kizárólag azon fajok és élőhelytípusok szempontjából kell a speciális védelmet biztosítani, amelyek alapján a területet kijelölték (így ha az összeegyeztethető a védelemmel, a gazdálkodás bizonyos formái a területen továbbra is folytathatók és folytatandók).

Az említett jogszabály felsorolja azon élőhelytípusokat, növény- és állatfajokat, melyek alapján a Natura 2000 kijelölése megtörténik. Magyarország számos olyan értékkel gazdagítja az Uniót, mely főleg nálunk található és őrizhető meg, mint pl. a főtí boglárka, a pannon molyhos tölgyesek. Olyan világszerte veszélyeztetett madárfajoknak ad otthont Natura 2000 hálózatunk, mint a cigányréce, a haris, a túzok vagy a parlagi sas.

4. EHF (Európai Élőhely Fórum)

Az European Habitats Forum (Európai Élőhely Fórum) az Európai Bizottság felkérésére 1991-ben létrehozott szakmai tanácsadó testület, mely a civil képviselőket biztosítja az Élőhelyvédelmi irányelv és a Natura 2000 hálózat bevezetésének folyamatában.

Az Európai Élőhely Fórum szakvélemények kiadásával, és az érintettekkel, döntéshozókkal való egyeztetések, közös kezdeményezések útján befolyásolja a szakpolitikák és Natura 2000-et érintő tevékenységek alakítását.

A Fórum fő célja, hogy a tagok munkájának koordinálásával, a közös erőfeszítéseknek köszönhetően az egyes szervezetek programjai hatékonyabban működjenek (a közös célkitűzések megvalósítása érdekében). Ezért a testület rendszeres ülésein a tagok közösen egyeztetik tevékenységi körüket, hogy teljes képet kapjanak, valamint meghatározzák, hogy a 13 tagszervezet miben és milyen módon dolgozik együttesen.

Az EHF 2004-ben arról döntött, hogy a CEEWEB látja el az újonnan csatlakozott országokban a biogeográfiai szemináriumokra történő felkészülés koordinálását.

Az EHF tagjai:

BirdLife International (www.birdlife.org)

CEEWEB (www.ceeweb.org)

Coastwatch Europe

(www.coastwatcheurope.org)

Europarc (www.europarc.org)

European Environmental Bureau

(www.eeb.org)

**European Natural Heritage Fund
(Euronatur)**

(www.euronatur.org)

Eurosite (www.eurosite-nature.org)

International Mire Conservation Group

(www.imcg.org)

**IUCN, The World Conservation Union
Regional Office for Europe**

www.iucneurope.org

Planta Europa (www.plantlife.org.uk)

Societas Europea Herpetologica

(www.herpconstrust.org.uk)

The Coastal Union (www.eucc.nl)

Wetlands International

(www.wetlands.org)

WWF European Policy Office

(www.panda.org/epo)

5. Natura 2000 munkacsoportülések

Bevezető

Ugyan korábban sem voltak zártkörűek, de eseti jellegük miatt a Natura 2000 munkacsoportülések kezdetben csak a munkacsoport tagok részvételével, egyes aktuális kérdésekről, konkrét feladatokról való egyeztetés céljára jöttek létre. Az elnyert NCA „Natura 2000 civil kerekasztal” pályázatnak köszönhetően a munkacsoport ülései megalakulásuk óta 2005-ben váltak havi rendszerességgé, és nyílttá a civil társadalom érdeklődő tagjai számára.

Az összejövetelek nem csak rendszeressé, de tematikussá is váltak, így sorra kerültek a finanszírozás, a kezelés és monitoring valamint a biogeográfiai szemináriumokra való felkészülés aktuális kérdései. E témákat mutatjuk be röviden a következőkben.

5.1. Témák bemutatása

5.1.1. Finanszírozás

A közösségi finanszírozás tekintetében az Európai Bizottságnak a Tanács és a Parlament részére kiadott, a Natura 2000 finanszírozásáról szóló 431/2004 közleménye fogalmazza meg az aktuális elképzeléseket. Összességében elmondható, hogy a legnagyobb európai környezetvédő civil szervezetek véleménye szerint kedvező, hogy a Bizottság stratégiai, komplex módon képzeli el a természetvédelmi hálózat finanszírozását azáltal, hogy a Natura 2000 bevezetésének költségeit az EU Vidékfejlesztési és Strukturális Alapjaiba ágyazza. Ugyanakkor a Bizottság által kalkulált 6,1 milliárd eurós költség valószínűleg jelentősen alábecsüli a hálózat teljes felállításának költségeit.

A 6 legnagyobb nemzetközi környezetvédő civil szervezet (a Natura 2000 munkacsoport európai partnerszervezetei: a CEEWEB, Birdlife, EEB és a WWF-en kívül aláírta a Planta Europa és az IUCN) a fent említett

finanszírozási dokumentumot értékelve a következő nyilatkozatot adták ki, és juttatták el az illetékes döntéshozóknak, parlamenti képviselőknek, szakmabelieknek:

„Úgy véljük, hogy a Bizottság által javasolt finanszírozási rendszer nincs teljes összhangban az EU többi ágazati politikájával, hiszen:

- a Vidékfejlesztési és Strukturális Alapokról szóló rendeletek tervezeteiben sem a Natura 2000 finanszírozása sem a környezetvédelem nem szerepel megfelelő súllyal, prioritásként, így ezek a szabályozások igen valószínűtlen, hogy a jövőben kellőképpen megteremtik a Natura 2000 gazdasági alapjait, ahogyan azt a Bizottság javasolja,
- végzetes károkat okozhat, hogy a LIFE támogatásokat felváltó, tervezett LIFE+ környezetvédelmi támogatási eszköz csak az intézkedések, tevékenységek egy részét fedezné. A kimaradt fontos tevékenységekre (pl. természetvédelmi célú földvásárlás) sem a Vidékfejlesztési sem a Strukturális, sem a Halászati Alapok nem nyújtanak támogatást,
- a tervezett Európai Halászati Alap sem tartalmaz utalásokat a Natura 2000-re, így a tengeri természetvédelmi területek finanszírozása kérdéses.”

A nyilatkozat közös javaslatokat is tartalmaz:

- „A Vidékfejlesztési-, a Strukturális és a Halászati Alapokról szóló rendeleteket egészítsék ki úgy, hogy kellően hangsúlyozzák a Natura 2000 és a környezetvédelem fontosságát.
- A Strukturális Alapból történő kifizetéseket kössék a Bizottság által elfogadott Natura 2000 finanszírozási tervek meglétéhez.
- A vidékfejlesztési rendeletben található intézkedések tegyék lehetővé a Natura 2000 területek kezelésének, fenntartásának finanszírozását, a Natura 2000 területeken gazdálkodók számára **kötelező** kifizetések által.

→ A tervezett LIFE+ alapon belül különítsenek el egy legalább 250 millió euró összegű önálló költségvetéssel rendelkező biodiverzitási alapot, melyből az egyéb forrásokból nem finanszírozható tevékenységeket támogatják.”

Az Európai Parlament Környezetvédelmi Bizottságának 2005. április 26-i szavazásán a képviselők a civilek véleményével összhangban lévő javaslatot szavazták meg, sőt, a parlamenti Bizottság állásfoglalása szerint a tervezett LIFE+ környezetvédelmi alap szinte egészét (90%-át) kizárólag Natura 2000 bevezetésére kellene költeni.

Hazánkban jelenlegi állás szerint (a vonatkozó rendelet és a Környezetvédelmi miniszter nyilatkozatai alapján) a finanszírozás a következőképpen alakul:

A Natura 2000 hálózat kijelölt területein a gazdálkodók már most hozzáférhetnek támogatásokhoz, ám azok nagyságrendje még nem éri el a 2007-től várható mértéket. A Natura 2000 területek megőrzéséhez jelenleg az agrár-környezetvédelmi pályázaton lehet támogatást igényelni. Az agrár-környezetvédelmi támogatásokra 2006-ig közel 71 milliárd forint áll rendelkezésre. Ezen a támogatáson kívül lehet pénzügyi segítséghez jutni az Európai Unió LIFE pályázatán is, amely jelenleg kifejezetten Natura 2000-rel kapcsolatos természetvédelmi tevékenységeket támogat. A Natura 2000 területeken a részben megjelenő korlátozások miatt nem kell az eddig folytatott tevékenységeket megváltoztatni, hiszen a jelentős természeti értékeknek számító fajok, élőhelyek nem hiába maradhattak meg. Kedvezőtlen adottságú terület esetén lehet pályázni a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) vonatkozó jogcímére is.

2007-től mindezekon felül az új NVT-ben külön Natura 2000 területekkel kapcsolatos fejezet nyílik, s ez idézi elő majd a támogatások jelentős megugrását. Erre a célra a 2007-től kezdődő hat éves időszakban a 25 tagországnak összesen akár 4 milliárd euró is juthat.

5.1.2. Monitoring, kezelési tervek

Az európai Natura 2000 irányelvek szerint a tagországoknak megóvási kötelezettségük mellett komoly monitorozási és jelentési feladataik is vannak az élőhelytípusok és egyes fajok vonatkozásában. Nem csupán az értékek földrajzi elhelyezkedésének és állapotának számon tartása miatt fontos ez, hanem azért is, mert csak így sikerülhet állaguk megóvása az esetleges veszélyeztető tényezőkkel szemben. A természeti állapotfelmérések szolgáltathatnak alapot a később elkészülő kezelési tervekhez is. Az uniós irányelvek szerint természeti állapotfelmérést és hatásvizsgálatokat kell alkalmazni minden Natura 2000 területen, és azok környezetében, különösen, ha az ott élő védendő természeti érték állapotát jelentősen befolyásolhatja a fejlesztés, beruházás.

A 2005. március 16-i munkacsoportülésen a következők hangzottak el a kezelési tervekkel kapcsolatban:

A TVH képviselői kifejtették, hogy a kezelési tervek jó része tudományos igényességgel készül. Egy terv minimálisan 3 évig készül, ehhez megfelelő összeget kellene ilyen időtávra mellé tenni, azzal a kiegészítéssel, hogy a tervezés nem egyenlő a felméréssel, arra külön forrásokra lenne szükség.

A NPI kötelessége felmérés maga, a tervek már többlépcsős munkák. A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) alapadatokkal való feltöltése most folyik. A tervek szerint 2007-re több mint 100 terv tárcaegyeztetése meg fog indulni.

Az adatgyűjtésre jó példákat találunk a fajfelmérések területén – bár a sok az állatfaj és társulás, és kevés az információ, de mégis nagyon sok adat van nagyon sok csoportról. Ebben a munkában többszörös az együttműködés NPIk, TVH, kutatók, NGOk között. A monitorozás a fajfelmérésekre alapul, a Natura 2000-es fajok jó átfedéssel benne vannak a tevékenységben. Évek óta működik az Nemzeti biodiverzitás monitorozó rendszer (NBMR), itt a Natura 2000 önálló protokoll lesz, a legfontosabb jelölő fajokra lesz anyagi forrás is. A jelenlegi helyzetben, a nemzeti parkok megváltozott funkciója miatt az örök jobban bekapcsolódhatnak a monitorozásba is. A TIR a tervek szerint átjárható adatbázis lesz, ennek az adatbázis és felületi fejlesztése most folyik.

Idén nem csak a fajvédelmi tervek megalkotására, de a megvalósítására is van némi keret. Ez azért is fontos, mert a fajvédelmi tervekből sok

információ átkerülhet a kezelési tervekbe. Az idén nyolc fajvédelmi terv készül, hat terv került kihirdetésre. Az idén rendelkezésre áll összesen ötmillió Ft, a LIFE programokat nem számítva.

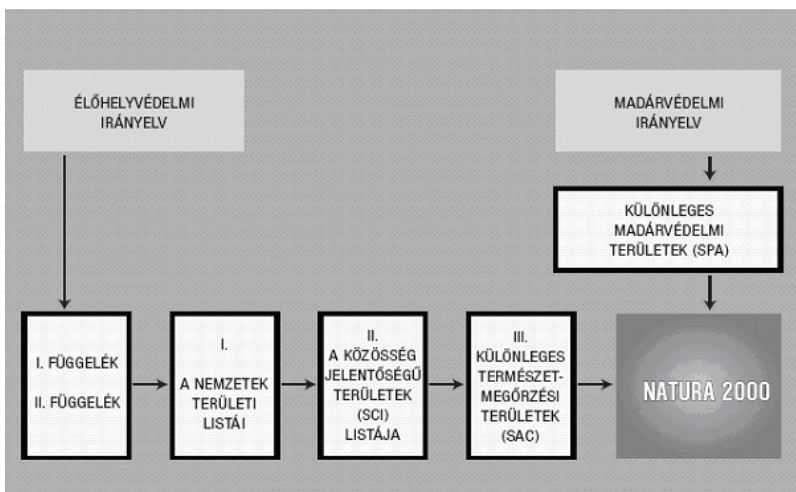
A Munkacsoport rákérdezett, hogy van-e lehetőség a monitoring intézkedéseknek és tevékenységének összehangolására, például az agrár-környezetgazdálkodási monitoring esetében.

A TVH képviselői megjegyezték, hogy a természetvédelmi információs rendszer készítésénél erre van fogadókészség. A szaktárcákat, és a többi tárcát, amely érintett lehet, bevonták az adatbázis készítésébe. Jelenleg az adatbázis felületének a fejlesztése folyik. A kezelésre vonatkozó adatok és adatsorok közvetlenül a természetvédelmi öröktől jönnek. Több NPI aktívan gyűjti és küldi az adatokat.

5.1.3. Biogeográfiai szemináriumok

Egy-egy tagország Natura 2000 listájának véglegesítése az úgynevezett biogeográfiai szemináriumok keretében történik. Hazánk teljes egészében a Pannon biogeográfiai régió területén fekszik.

1. ábra: A Natura 2000 hálózat kijelölésének folyamata

Az ábrán látható alsó (hosszabb) folyamat zajlik gyakorlatilag a biogeográfiai szemináriumok keretében.

2 ábra: Biogeográfiai régiók az Európai Közösségben (forrás: Európai Bizottság környezetvédelmi honlapja)¹

Egy-egy szemináriumon az adott régióban lévő tagországok kormányzati, civil és független szakértőit hallgatják meg az Élőhelyvédelmi irányelvben felsorolt élőhelytípusok, fajok vonatkozásában azzal a céllal, hogy feltárják, megfelelő arányban képviselteti-e magát az adott természeti érték az ország illetékesei által benyújtott listán, vagyis a hivatalos javaslat elegendő-e az érték megóvásához.

A civil és független szakértők a kormányzati javaslat döntő fontosságú kontrollját látják el. Vitás esetekben a biogeográfiai szeminárium egy későbbi időpontban kerül újra összehívásra és végleges döntés a megfelelő tudományos adatok birtokában születik.

A szemináriumokat a Bizottság szervezi. A természetvédelmi szervezeteknek ezeken az eseményeken a tagállamokéval egyenlő súlya van, fontos tehát, hogy az ott jelen lévő képviselő megfelelően felkészült legyen.

A WWF Ausztria régi tagállambeli civil szervezetként már jelentős tapasztalatokkal rendelkezik a biogeográfiai szemináriumok terén. Annak érdekében, hogy segítsék a most csatlakozott országokat, összeállítottak egy úgynevezett „**NGO eszközkészletet a biogeográfiai szemináriumokra való felkészüléshez**”, melyet Christoph Walder, a szervezet szakértője több ízben személyesen is bemutatott a találkozókön résztvevőknek.

Az eszközkészlet tulajdonképpen egy felkészülést támogató táblázatrendszer, mely segítséget nyújt az adatgyűjtés ütemezéséhez, az adatok gyűjtéséhez, rendezéséhez, prezentálásához, archiválásához és megosztásához. Amennyiben az adott régióhoz tartozó országok együttműködnek, használják az eszközt, már nem jelenthet gondot a szemináriumon való hatékony fellépés.

¹ Az ábrát lásd az első belső borítón

A biogeográfiai szemináriumoknak a csatlakozáskor el kellett volna kezdődnie. A csúszás egyrészt annak tudható be, hogy a „régí” EU tagállamok szemináriumai nagyon elhúzódtak. A mediterrán régió a régi tagállamokban még a mai napig nincs lezárva. A csúszás másik oka, hogy az új tagállamok által benyújtott adatok nem minden esetben feleltek meg a kívánalmaknak. A biogeográfiai szemináriumoknak ebben az új szakaszában a Bizottság döntése nyomán az European Topic Center-re, mint a szemináriumok technikai és tudományos háttérintézményére nagyobb felelősség hárul, főként az előszűrés folyamatában.

Jelen állás szerint az alpi régióval kezdődnek az új tagállamok biogeográfiai szemináriumai, ez év májusának végén. A második régió a pannon lesz, ha minden az ütemezés szerint zajlik, szeptember végén. A boreális és a kontinentális régió dátuma jelenleg bizonytalan. Máltával és Ciprussal, mint új tagállamokkal, nem mediterrán régió szinten, hanem kétoldalú tárgyalásokon fogják értékelni az állami javaslatokat. Ezek a tárgyalások szintén idén kezdődnek.

6. EHF emlékeztetők

A magyar Natura 2000 munkacsoportülések emlékeztetőit megelőzően európai kitekintéssel kezdjük az érdeklődésre számot tartó találkozók bemutatását, az Európai Élőhely Fórum két legutolsó ülésén történtek kivonatos ismertetésével.

◆ EHF - 2004. október 28.

Emlékeztető

Az **EHF** 2004. október 28-i ülésén találkozott a DG Regio (Regional Policy Directorate General), vagyis az EU Regionális politikával foglalkozó Főigazgatóságának képviselőivel. Természetesen az idő előrehaladtával már nem minden itt elhangzott információ aktuális, de tanulságként néhány dolgot meg kell említsünk.

A DG Regio képviselője kiemelte a Strukturális alapok és Natura 2000 kapcsolódási pontjait:

- a strukturális alapok finanszírozási lehetőséget nyújtanak.
- bár nem ez a feladatuk, de mégis használhatók az egyes államok ösztönzésére arra az esetre, ha nem, vagy nem idejében vezetnék be a természetvédelmi irányelveket (források megvonása a teljesítésig)
- beruházások zöldítése.

Az első állításhoz fontos hozzáfűzni, hogy csak bizonyos tevékenységekre, beruházásokra nyújtanak támogatást az alapok, teljességgel alkalmatlanok pl. Natura 2000 területek működési, kezelési költségeinek hosszú távú finanszírozására.

A kérdésre, hogy mi garantálja a strukturális alapokból való természetvédelmi célú támogatást, a DG Regio képviselője elmondta, hogy jelenleg nincsen lehetőség pénzeszközök Natura 2000-re való elkülönítésére az alapokon belül. Ezért a civil szervezeteinek igen nagy szerepe van abban, hogy kormányaiknál elérjék, hogy a természetvédelem hangsúlyosan szerepeljen a regionális fejlesztési programokban, így arra az EU-tól pénzt kaphassanak.

A DG Regio nem érzi feladatának, hogy bármilyen módon kényszerítse az egyes országokat, hogy teljesítsék környezet- és természetvédelmi kötelezettségeiket, tehát az alapok kifizetését nem kívánják ilyen feltételekhez kötni. Az egyes tagországok egyéni felelőssége, hogy a vonatkozó irányelveket bevezessék, és arra a pénzügyi alapot megteremtsék. Mindazonáltal volt már példa arra, hogy a strukturális alapok befagyasztásával való fenyegetést alkalmaztak, lásd Margot Wallstorm levele 2004. nyarán a Natura 2000 listát nem prezentált új tagországoknak.

A DG Regio szorosan együttműködik a Környezetvédelmi Főigazgatósággal a stratégiai hatásvizsgálatok és programozás terén.

◆ EHF találkozó 2005. május 3.

A Natura 2000 finanszírozásában az Európai Bizottság és az Európai Parlament továbbra is a Bizottságnak a Tanács és a Parlament részére kiadott, a Natura 2000 finanszírozásáról szóló 431/2004 közleménye szerinti integrált megközelítést követi. A Parlament kissé túl is ment a környezetvédő szervezetek által benyújtott javaslaton, és az új természetvédelmi alap, a LIFE+ 90%-os Natura 2000-re való elkülönítésére szavazott. Bizonyos továbbá, hogy a Natura 2000 valamilyen módon (2005. június során véglegesítendő) belefoglaltatik az új vidékfejlesztési szabályozásba és ugyanígy benne lesz a Strukturális alapokról szóló új irányelvekben. A Környezetvédelmi Főigazgatóság valószínűleg egy új dokumentumot ad ki a Natura 2000 finanszírozásáról.

Felmerültek megoldásra váró feladatok is, pl. a területek állapotát mutató referencia értékek, alapadatok, azok kiértékelő rendszerének hiánya. A megoldásban segítség lehet a Streamline of European Biodiversity Indicators (SEBI – Európai biodiverzitás indikátorok felállítása) program, amelyben a Birdlife és az IUCN is szerepet vállalt.

A Habitats Committe (Európai Bizottság Élőhelyvédelmi irányelvvel foglalkozó testülete) következő jelentésének időpontja, 2007. június. A jelentés a 2000-2006 periódust öleli majd fel, a tagországoktól kötelezően érkező jelentések alapján. Az alapadatok az egyes országoktól érkeznek

majd, erre épül a monitoring rendszer, melyet szintén kötelező felállítani. A European Topic Center (Európai Tematikus Központ, vagyis a Bizottságot segítő szakmai háttérszervezet) statisztikai úton képes megbecsülni a területek állapotát. A következő jelentésben ez részleteiben nem fog megtörténni, a dokumentum célja egyelőre átfogó kép nyújtása Európa biodiverzitásáról, és a Natura 2000 bevezetéséről, az alapadatok, a bázis meghatározása.

Biogeográfiai folyamat

A mediterrán régió még lezáratlan, valószínűleg 2005 szeptember-októberében véglegesítik kétoldalú egyeztetések útján, új szeminárium összehívására nem kerül sor.

A Bizottság a Lengyelországból és Litvániából érkezett adatbázist gyengének találta, ennek is köszönhetően Lengyelország Alpok régiós listáját problematikusnak tartja.

A **Pannon** biogeográfiai szemináriumot valószínűleg 2005. szeptemberében rendezik meg. A Kontinentális és Boreális időpontok a fent említett lengyel és litván bizonytalanságok megoldása után kerülnek sorra. A Bizottság Máltával és Ciprussal kétoldalú egyeztetést bonyolít.

7. Munkacsoport találkozók

Az elmúlt fél évben több munkacsoport találkozó is történt. Ezek közül azok emlékeztetőit idézzük, ahol minisztériumok képviselői is jelen voltak.

7.1. 2005. 02. 16. Natura 2000 munkacsoport megbeszélés, emlékeztető

Téma: **finanszírozás**

Helyszín: CEEWEB iroda

Részvevők:

Kapitányné Sándor Szilvia	MTVSZ
dr. Vajna Tamásné	KvVM-TVH
Madarassy Anikó	
Érdiné dr. Szekeres Rozália	KvVM-TVH
Rév Szilvia	E-Misszió
Várnagy Dávid	Zöld Akció
Dr Molnár János	PÜM
Bozsó Brigitta	WWF
Figeuczky Gábor	WWF
Magyari Julianna	SZIE KTI
Nagy Dénes	CEEWEB
Tomcsányi Zsófia	Magosfa
Orosz Sára	CEEWEB

☞ MCS

A munkacsoport képviselői bevezetőjükben felvetették a civilek információéhségének problémáját, valamint a civilek feladatait és lehetőségeit a finanszírozás, kommunikáció területén, továbbá különböző más együttműködési területen.

☞ TVH (Természetvédelmi Hivatal), Természetmegőrzési Főosztály

Megtudhattuk, hogy a vonatkozó kormányrendelet megjelenése után jelenleg a biogeográfiai szemináriumokra készülve a szlovák kollégákkal zajlik szoros egyeztetés a határon átnyúló és érintkező Natura 2000 területek kapcsán (monitorozás, kezelés).

A rendeletet érintő lehetséges kritikák EU részről, hogy az uniós irányelvekhez képest kompromisszumok kerültek bele (pl. hatásbecslés). Jelenleg útmutató készül a földhasználóknak.

Finanszírozás terén cél a 2007-től alkalmazandó szabályozás (kompenzációs lehetőségekkel); az FVM-mel zajlik az egyeztetés. A helyrajzi számokat tartalmazó miniszteri közlemény hamarosan napvilágra kerül. Első lépés ehhez a MEPAR (Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer) összehangolása a Natura 2000-rel, itt fő probléma, hogy az MVH (Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Hivatal) nem bocsátja a TVH rendelkezésére az adatokat – erről jelenleg minisztériumi szinten folynak az egyeztetések.

A TVH a következő területeken lát együttműködési lehetőségeket a civil szervezetekkel: o kommunikáció (sajnos csak szűk költségvetés áll rendelkezésre)

- o monitoring (pl. WWF – mocsári teknős)
- o egyéb, elmaradásban lévő területekről szívesen vesznek információt, javaslatokat (állapotfelmérés, monitoring, területek, fajok jobb megismerése)

A jövő Natura 2000 finanszírozáshoz kötődő feladatai:

- legfontosabb a földhasználati korlátozások meghatározása, finanszírozási rendszerbe való beillesztése;
- fontos továbbá a gazdák jövedelmének emelése a természetvédelmi célok érvényesítése mellett.

A Natura 2000 támogatási rendszerének terve készülöben van (idén már meg kell születnie az erről szóló rendeletnek); de 2006-ig nincsen hazai forrás rá. Mivel a jelenlegi NVT (Nemzeti Vidékfejlesztési Terv) módosítása nem valószínű, a 2007-13 periódusra szóló NVT2 megszületéséig várni kell.

Elképzelések:

- színteztettség a támogatásokban (ne legyen alul és túlkompensálás)
- helyes gazdálkodási gyakorlat legyen az alapja (terület és normatív alapon is)

- korlátozásból következzen kompenzáció (jelenlegi keret 150 millió Ft évente)
- magasabb szintű előírások után legyen magasabb kifizetés
- kártalanításról szóló rendelet mellett EU vidékfejlesztési alpból mezőgazdasági (gyepes) és erdő területekre elkülönített alap

☞ PÜM

A Pénzügyminisztérium képviselője elmondta, hogy sajnos a Minisztérium nem tud elmélyülni egyes témákban, szakmai részletekben (pl. FVM átcsoportosítási kérelme), a költségvetési irányelvek határozzák meg a források elköltését.

Gyakori gond a pénzügyi témákkal kapcsolatban a „kommunikációs űr”, pedig megfelelő kölcsönös tájékoztatás mellett kis költséggel nagy hatást lehetne elérni.

A civilek részvételi lehetőségével kapcsolatban elmondta, hogy gyakran a minisztériumon belüli véleményezés sem teljesen megoldott, de a szakmai anyagokat nagyon várják, gyakran nagy segítség lenne megbízható háttéranyag.

☞ MCS

A munkacsoport rákérdezett, hogy mikorra várható a valós lehatárolásról (Natura 2000 területek helyrajzi számai vagy MEPAR hálózaton való feltüntetés) szóló véglegesítés, jogszabály kihirdetése?

☞ TVH

Az MVH-val megbeszélések zajlanak, miniszteri szinten kell egyeztetni, illetve kormány szinten dönteni. A MEPAR rendszerhez való hozzáférés problémásnak tűnik. Egyéb hátráltató tényező, hogy pl. a jelenlegi „helyes gazdálkodási gyakorlatban” vannak Natura 2000-rel ellentétes kitételek, amelyeket meg kellene változtatni. Egységes szabályozásra lenne szükség, esetleg magasabb szintű előírásokra, miközben az egyszerűsítés irányában kellene haladni.

☞ *MCS*

A munkacsoport felvetette, hogy a készülő Európa tervbe a Natura 2000-et be kellene emelni és rákérdezett, hogy a szakértők szerint van-e erre lehetőség.

☞ *TVH*

A TVH képviselői szerint kedvező lenne, ha a Natura 2000 a Kohéziós Alpokba beférközhetne.

7.2. Emlékeztető a 2005. március 16-i Natura 2000 munkacsoport megbeszélésről

Téma: **kezelési tervek, monitoring**

Helyszín: CEEWEB iroda

Résztevők:

Pallag Orsolya
Kárpáti Zoltán

TVH, Tájvédelmi Osztály
FVM, Agrár-Vidékfejlesztési és
Környezetgazdálkodási Főosztály
TVH Natura 2000 Osztály
TVH
WWF
TTSz
WWF Magyarország
E-Misszió
STOP Alapítvány
CEEWEB

Bakó Botond
Bősze Szilvia
Bozsó Brigitta
Szilvácsku Zsolt
Gulyás Levente
Rév Szilvia
Kiss Maja
Nagy Dénes

☞ *MCS*

A felvezető előadásban Szilvácsku Zsolt kitekintést adott a kezelési tervekről általában, valamint azok Natura 2000-hez kapcsolódó vonatkozásairól. Felhívta a figyelmet a Bizottság hivatalos témához kapcsolódó útmutatóira, a kezelési tervek egyéb vonatkozó dokumentumokba integrálásának igényére, valamint arra a tényre, hogy minden, a két vonatkozó irányelvben szereplő fajra vonatkoznia kellene ezeknek a terveknek.

☞ TVH

A TVH képviselőitől megismerhettük a részletes földhasználati szabályokról szóló kormányrendelet készítésének jelenlegi helyzetét, amely tervezet jelenleg tárcaközi egyeztetésen van. Ez a rendelet a jövőbeni – várhatóan 2007-től kezdődő – kifizetések miatt nagy jelentőségű, a kezelési tervekkel kevés a kapcsolata.

A 1 324 000 ha védett terület kezelési terveinek 61%-a van tervezés alatt, 24%-uk van kihirdetés előtti állapotban, 2 tavalyelőtt, 4 tavaly miniszteri rendeletben napvilágot látott. Ha ezek készen lennének, akkor tudna a TVH a Natura 2000 területek kezelési tervével érdemben és gyorsabban foglalkozni.

A korábbi fenntartási és fejlesztési tervek alapvető szerkezete megmaradt: értékelés, védendő értékek, veszélyeztető tényezők, célkitűzés, konfliktuselemzés, kezelés.

☞ FVM

Az FVM képviselője elmondta, hogy a kezelési tervek FVM-en belüli egyeztetéseinek koordinációja az Agrár-környezetgazdálkodási és Vidékfejlesztési Főosztály, azon belül az Agrár-környezetgazdálkodási Osztály feladatkörébe tartozik.

Az egyeztetéseket gyakorta nehezíti, hogy sok esetben még az FVM-en belül is több eltérő álláspont fogalmazódik meg a témában érintett főosztályok (Erdészeti Főosztály, Vadászati Halászati és Vízgazdálkodási Főosztály, Földügyi és Térinformatikai Főosztály) részéről.

☞ MCS

A Munkacsoport felhívta a figyelmet arra, hogy a kifizetéseket elméletben már most is lehetne folyósítani a megfelelő jogszabályok birtokában, illetve az erdők esetében már gyakorlatban is. Ennek a beindítása azért is egyre sürgetőbb, mert a gazdálkodókat támogatni kellene a természetvédelemnek hasznos gyakorlatában.

☞ FVM

Az FVM képviselője rámutatott, hogy a Natura 2000 területekkel kapcsolatos bármilyen döntést nagyban befolyásol az a tény, hogy a területek helyrajzi számos listájának a kihirdetése, illetve az azt követő 90 napos jogi egyeztetés még nem történt meg, így hivatalosan még csak „jelölt” és nem „kijelölt” területekről beszélhetünk. A kijelöléssel

kapcsolatos egyeztetések elhúzódása a legfőbb oka többek között annak is, hogy a Natura 2000, mint támogatási jogcím nem szerepel a jelenleg hatályos NVT intézkedései között.

A másik fontos nehezítő körülmény az, hogy a Natura 2000 intézkedés normatív támogatásokat feltételez, a jelenleg futó NVT viszont önkéntes rendszeren alapul. Jelenleg egyébként még a futó NVT intézkedések finanszírozása is gondot jelent.

Az üzemtervekkel kapcsolatos egyeztetések, a földhasználati korlátozásokról szóló egyeztetések részeként 2004. végén indultak meg a KvVM és az FVM között. Jelenleg még csak az állaspontok körvonalazódása folyik. A kezelési tervek esetleges jövőbeni rendszerét jelentős részben az fogja meghatározni, hogy a helyszíni ellenőrzéseket az MVH fogja-e ellátni, avagy a Nemzeti Parkok. A természetvédelmi szakembergárda létszáma, tapasztalata lehetővé tenne egy a KvVM szakmai céljainak jobban megfelelő, jelentősen több részletre kiterjedő természetvédelmi célú ellenőrzést.

Az előírások, és az esetleges kezelési tervek kialakítása során figyelembe kell, hogy azokat a gazdálkodók pontosan megértsék, és betartásuk ne okozzon számukra irreálisan nagy erőfeszítéseket.

☞ TVH

A TVH képviselője felhívta a figyelmet arra, hogy a Nemzeti Parkok saját területén lévő Natura 2000 területek, tehát a saját vagyongazdálkodású területek esetében az ellenőrzés jogilag nem működőképes. Ezekben a területeken valamiféle háttérintézményre lenne szükség, hogy ellenőrizzen és a gazdálkodás monitorozását végezze.

☞ FVM

Itthon 2007-ig a legfőbb gond az, hogy a Natura 2000 intézkedés esetleges bevezetése és finanszírozása a nemzeti költségvetésből nem kivitelezhető.

☞ MCS

A Munkacsoport felvetette, hogy a természeti állapotfelmérésről kevés információ. Sok esetben nem ismerjük pontosan az élőhely állapotát, illetve az információ átfordítása nehéz a kezelési terv és az állapot között. Az

állapotfelmérés az egyik kulcskérdés ebben az esetben, több forrás kellene rá. A kezelési tervekhez szükséges lenne átfogó alapkutatásra.

☞ *TVH*

Natura 2000-rel kapcsolatos jelentési kötelezettségünk 2007-ben lesz először az Unió felé. Ekkor még a kezelési tervek és hatások nyomon követése elviekben kihagyható, de természetesen ez nem cél, csak lehetőség. A folyó tevékenységek vizsgálatát kell majd bemutatni, erre a monitorozó rendszerek átjárható adatai alapján lehetőség lesz.

☞ *FVM*

Az FVM képviselője felvetette, hogy az ÉTT hazai szempontból a Natura 2000 hálózattal összehasonlítva sokkal komplexebb, és a hazai feladatokat, célokat jobban figyelembe vevő szabályozási, védelmi rendszer. Az ÉTT-k és a Natura 2000 rendszereknek Magyarországon egymással párhuzamos fejlesztése várható, amely során mindenképpen figyelembe kell venni a két mechanizmus eltérő, de jelentős vidékfejlesztési hatásait is. Mindkettőre igaz, hogy a védett természeti területek jelenlegi hálózatától eltérően egyrésztől komoly uniós támogatásokat jelent az ország számára, másrésztől jelentős területeket, az ország területének 1/5-ét érintik.

A Natura 2000 területek támogatási rendszerének kialakításánál komoly problémát jelent a térinformatikai feladatok megoldatlansága. A Natura 2000 területek MePAR-ba történő beillesztését ugyanis nagyban nehezíti, és elhúzza a rendelkezésre álló pénzügyi keretek szűkössége.

Az NGO-k mindenkori fontos feladata, hogy a témával kapcsolatos fejlesztésekre vonatkozó észrevételeiket határozottan megfogalmazzák a kormányzat felé, legyen szó akár szakmai, akár pénzügyi szempontokról.

Az NVT minden évben módosítható, de csak egyetlen esetben. A jelenlegi intézkedésekkel kapcsolatban - a 2004-ben történt meghirdetés óta - sok változtatásra váró szakmai szempont merült fel. Az NVT módosítás az FVM kompetenciája, az illetékes főosztályok minden létező szakmai szempontot figyelembe vesznek és a végső álláspontok kialakítása után a módosításra 2005-ben mindenféleképpen sor fog kerülni.

☞ *MCS*

A Munkacsoport rákérdezett, hogy amennyiben szerződéses rendszerben működnek a kifizetések, kell-e miniszteri rendelet, hiszen ekkor a szerződésben foglaltak feleslegessé teszik az általános szabályokat. A kezelési dokumentáció megalapozza a működést és a hatósági intézkedéseket az *egyéni* megállapodás, szerződés alapján.

☞ *TVH*

A TVH képviselőinek véleménye szerint ebben befolyásoló tényező a gazdálkodók száma. Jelen pillanatban a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alkalmasnak tűnik, de a kifizetésekre lehet, hogy a helyrajzi számos lehatárolás alkalmasabb lenne.

Ugyanakkor helyrajzi szám alapján nehezen mennének a felmérések, ez a nagyobb területek kezelési tervénél probléma lenne. Alkalmasabbnak látszik kezelési övezetek kijelölése, igaz, hogy így viszont a szerződéskötés lesz bonyolultabb.

☞ *FVM*

Az FVM képviselője elmondta, hogy 2004. végén a KvVM és az FVM még azon az állásponton volt, hogy a földhasználatról szóló rendelet-tervezet megalkotását be kell fejezni a Natura 2000 területek helyrajzi számos megjelölése előtt. Ebben az esetben az érintett területek kihirdetésével együtt a gazdálkodókat tájékoztatni lehetett volna arról is, hogy a földterületükön a Natura 2000 intézkedés keretében milyen korlátozásokkal kell számolniuk. Sajnos ez nem történt meg.

A jelen helyzetben, - tekintettel arra, hogy a kihirdetés megelőzi a korlátozások kialakítását – a gazdák pontos, tárgyilagos tájékoztatása a területükre vonatkozóan, a 90 napos észrevételi időszak alatt szinte lehetetlenné vált.

☞ *MCS*

A Munkacsoport felvetette a támogatások minél előbbi, 2007 előtti alkalmazását, leginkább a mostani tapasztalatokra alapulva, nevezetesen, a bent maradt kedvezőtlen adottságú területek támogatási összegéből.

☞ *FVM*

Az FVM képviselője kifejtette véleményét, miszerint az esetleges 2007 előtti támogatásoknál figyelembe kell venni azt a tény, hogy a Natura 2000

programban érintett termelők, gazdálkodók, tulajdonosok száma rendkívül magas. Ebből következően még egy – a Natura 2000 szempontjából - sikeres átcsoportosítás esetében is számolni kellene azzal a következménnyel, hogy az egy termelőre jutó támogatási összeg nagysága – figyelembe véve a jelenlegi NVT keret által nyújtott pénzügyi mozgásteret – a többi támogatáshoz képest elenyésző lenne, ami egyben megkérdőjelezné magának a támogatásnak a komolyságát is.

A jelen formájukban folyó NVT támogatások, így, a N2000 támogatásokkal történő kibővítés nélkül is nehézkesen haladnak előre mind az igénylések feldolgozása, mind a kifizetések gyorsasága szempontjából. 2007-ig olyan nagyságrendű programok beillesztése, mint a Natura 2000 támogatás, szinte lehetetlen.

8. Regionális civil előkészítő találkozók

A továbbiakban nemzetközi civil találkozók emlékeztetőit idézzük, kitekintésként, a velünk együtt az EU-hoz csatlakozott országokat bemutató. Ezek a találkozók a biogeográfiai szemináriumokra történő civil felkészülés volt a fő téma, de természetesen a Natura 2000 általános helyzetéről is képet kaphattunk.

8.2. Boreális biogeográfiai szeminárium előkészítő találkozó

Riga, 2005. február 4.

Emlékeztető

A találkozót a Lettországi Természetvédelmi Alapítvány, a CEEWEB tagszervezete szervezte.

Résztevők:

- Lettországi Természetvédelmi Alapítvány
- Észt Természetvédelmi Alapítvány
- WWF Ausztria
- CEEWEB

Sajnos Litvániából nem érkezett képviselő, sem információ.

A résztvevő másik két ország esetében elmondható, hogy az érintett civil szervezeteket szakértőként bevonták a Natura 2000 kijelölés folyamatába. Amennyiben javaslataikat nem vennék figyelembe, így szinte azonnal árnyéklistával tudnak előállni.

Christoph Walder, a WWF Ausztria szakértője ismertette a biogeográfiai szemináriumok menetét, majd kötetlen kérdezz-felelek formában megosztotta a jelenlévő NGO-kkal tapasztalatait.

Fő tanulságok a következők voltak:

- Az európai Környezetvédelmi Főigazgatóság a "barátunk", vagyis az NGO-k véleményét szívesen meghallgatja és figyelembe veszi.

- Ugyanígy az Európai Tematikus Központ (European Topic Center – az EU független szakértő szervezete, mely a tagországok által benyújtott javaslatokat szakmai szempontból ellenőrzi) a civilek véleményére számít
- Nagyon hasznos a határon átnyúló területek esetében a nemzetközi kooperáció, egyeztetés
- Tartsuk a kapcsolatot a Főigazgatóság releváns munkatársaival (Nick Helney, országfelelősök)
- A pontos felkészülés elengedhetetlen: civilként megalapozott állásponttal, adatok birtokában tudunk ütőképesen részt venni a szemináriumokon.

8.2. Alpi biogeográfiai szeminárium előkészítő találkozó

Pozsony, 2005. március 23.

Emlékeztető

Részt vevő országok: Szlovénia, Lengyelország, Szlovákia

Mindhárom résztvevő ország civil szervezetei közvetlenül részt vettek a hivatalos Natura 2000 javaslat elkészítésében. Az egyes országok helyzete azonban jelenleg eltérő.

Szlovéniában az ország 34 %-át jelölte a kormány Natura 2000 területté. A civilek nem készítettek árnyéklistát, de elmondható hogy nagyjából elégedettek a hivatalos javaslattal, álláspontjuk beépítésre került a legtöbb esetben. Történtek azonban politikai szempontú törlések, ezekért kell harcolni.

Lengyelországban a szakértők a kormány megbízásából dolgozták ki a listát, amelyet azonban a végső stádiumban jelentősen megkurtítottak. A civilek árnyéklistája szinte azonnal elkészült. Mivel a kormány illetékesei sem voltak elégedettek a listával, jelenleg lépéseket tesznek annak érdekében, hogy a civil javaslatot figyelembe vegyék, és az árnyéklistán szereplő területek ismét felkerüljenek. A civil szakértők még egyszer értékelni fogják a listát, mielőtt a biogeográfiai szeminárium elé kerülne.

Szlovákiában a kijelöléshez használt adatbázisok heterogén volta miatt merült fel néhány hiányosság. A civil szervezetek közül a Daphne rendelkezik megfelelő adatbázissal, és vállalta fel, hogy a lista kiegészítésére javaslatot tegyen. A biogeográfiai szemináriumon a civil szakértőket Jan Seffer, a Daphne igazgatója képviseli majd.

A találkozón a civilek Christoph Walder által megismerhették a szemináriumra való felkészülés lépéseit. A jövőben nagy segítségükre lesz az az eszköztár, amelyet a WWF állított össze számukra.

Pozsonyban 2005. május 4-én lesz a következő civil felkészülő találkozó, ahol az országok megismertetik egymással árnýéklista javaslataikat.

8.3. Pannon biogeográfiai szeminárium előkészítő találkozó

Budapest, 2005. április 13.

Emlékeztető

Meghívott szakértőnk, Christoph Walder ismét előadást tartott a biogeográfiai szemináriumok menetéről, szereplőiről és egyéb tudnivalókról, majd ismertette a WWF által összeállított biogeográfiai szeminárium eszköztárát.

A felkészülés állása egyes országokban:

Csehországban szintén egy NGO koalíció foglalkozik a Natura 2000-rel. Mivel a csehországi pannon régióba tartozó terület elég kicsi, nem jelent nagy gondot a felkészülés, elegendő adat áll rendelkezésre, és hamarosan egy civil képviselő is megválasztásra kerül, aki majd képviseli az NGOK álláspontját a szemináriumon.

Szlovákiában a Daphne nevű szervezet vezeti a Natura 2000 felkészülést, a szemináriumon valószínűleg a szervezet vezetője, Jan Seffer fogja képviselni a civil álláspontot, aki az Alpok szemináriumon is részt vesz. A Daphne elegendő és megalapozott adatbázissal rendelkezik a feladathoz.

Magyarország – itt komplexebb a helyzet, mivel ez a Pannon régió területi szempontból fő országa. A Natura 2000 munkacsoporton kívül más civil

szervezetek és kutatóintézetek is rendelkeznek a felkészüléshez szükséges ismeretanyaggal. Problémát jelent, hogy a kormányzati, hivatalos Natura 2000 kijelölés területi lehatárolása a mai napig nem került nyilvánosságra, vagyis nincs meg az a helyrajzi számos lista, ami kiindulási alapot jelenthet a felkészülésben.

Ezért a résztvevő civil szervezetek elsődleges feladata, hogy a kormányzattól minden elérhető információt begyűjtsenek, majd a civileknél és kutatóknál lévő adatok összegyűjtését koordinálják. Ezt a feladatot minden bizonnyal a Natura 2000 munkacsoport végzi majd, és innen kerül ki a biogeográfiai szemináriumra utazó civil képviselő is.

Thomas Kusik (Planta Europa) vetette fel a beszélgetés során az „Important Plant Areas” (IPA-k, vagyis a fontos növényvédelmi területek) kérdését. Ez a kutatási program is nagy segítséget jelenthet minden ország felkészülésében. A hazai adatbázisok alkalmasak arra, hogy a jövőben hazai területekkel is kiegészüljön ez a program.

Jelenlegi állás szerint az **első Pannon szeminárium** 2005. őszén várható – így a civil felkészülésre is kicsit több idő áll rendelkezésre. A szemináriumot előkészítő második civil találkozó 2005. augusztusában lesz.

2005 OT állásfoglalás

Környezet és természetvédő szervezetek 2005-ös országos találkozójának Natura 2000-rel kapcsolatos állásfoglalása

A környezet és természetvédő szervezetek 2004-es országos találkozójának Natura 2000-es állásfoglalását értékelve:

1. Megtörtént a Natura 2000 hálózat jogszabályban történő kihirdetése, ugyanakkor a helyrajzi számos lista (illetve egyéb, a területek azonosítására alkalmas lista) a mai napig nem jelent meg.
2. Tájékoztató hiányosságai, hiánya tapasztalható.
3. Sok kérdésben nincs gördülékeny együttműködés a tárcák között, de főként politikai szinten (kölségvetés) nem jelenik meg Natura 2000 fontossága. A hálózat bevezetésének finanszírozása nem megoldott.
4. Történek a Natura 2000 hálózat épségét veszélyeztető beruházások.
5. Jogszabályok (pl. részletes területhasználati szabályozást tartalmazó rendelet) hiányoznak továbbra is.
6. Az intézményi háttér biztosítása a jövőbeni kifizetések kapcsán, illetve a nemzeti parki funkciók szétválasztásával egyelőre bizonytalan.

A környezet- és természetvédő szervezetek ismételten felhívják a Kormány, a kormányzati szervek és a társadalom figyelmét Magyarország Natura 2000 területekkel kapcsolatos kötelezettségekből adódó feladataira és felelősségére. A környezet- és természetvédő szervezetek a hazai természetvédelmi szabályozási és gyakorlati eredmények megőrzése mellett a 92/43/EEC és a 79/409/EEC irányelvek érvényesítésének folyamatát is figyelemmel kísérik, és amennyiben szükségesnek ítélik az EU illetékes Bizottságához fordulnak, illetve a nemzeti, szükség esetén az Európai Bíróság előtt érvényesítik a természetvédelmi érdekeket.

3. ábra: Tervezett Natura 2000 területek magyarországon²

² Az ábrást lásd a hátsó belső borítón

1. Meg kell teremteni a Natura 2000 területek fenntartásának, kezelésének, felügyeletének, monitoringjának, értékelésének, az esetleg szükséges beavatkozások rendjének több tárcát érintő, átjárható intézményi háttérét (intézmény, források, szakemberek), különös tekintettel a nemzeti parki igazgatóságok és az egységes zöldhatósági intézmények, valamint az érintett földművelésügyi intézmények közötti együttműködésére illetve a szakemberek felkészítésére. Felhívjuk a kormány figyelmét, hogy az uniós kötelezettségek teljesítése semmiképpen ne történjen a nemzeti természetvédelmi célkitűzések megvalósításának és eddig elért eredmények kárára.
2. A kijelölt Natura 2000 területek Mezőgazdasági Parcellaellenőrző Rendszerben és helyrajzi számok alapján történő kihirdetése, valamint az ehhez szorosan kapcsolódó, a Natura 2000 területeken folytatott földhasználat részletes szabályait meghatározó (korlátozásokat és a kompenzációt elrendelő) jogszabály mihamarabbi kihirdetése a védelmi célok és helyzet lehető legpontosabb értékelése után történjen meg. Ehhez a szükséges információk álljanak rendelkezésre.
3. A kijelölt területek használóit és tulajdonosait, valamint hatóságait, lakosságát széleskörűen tájékoztatni kell a kijelöléssel járó lehetőségekről, előnyökről, kötelezettségekről, valamint a kijelölés céljáról és okáról. Szülessen meg a Natura2000 honlap. A tájékoztatás folyamatában meg kell teremteni a civil és a közigazgatási szervezetek együttműködését. A kijelölési folyamatban a területtel foglalkozó tárcák együttműködve, a hatékony államháztartásnak megfelelően járjanak el.
4. El kell kerülni minden Natura 2000 terület épségét veszélyeztető terv, program, illetve projekt megvalósítását, a kihirdetett Natura 2000 jogszabályt körültekintően kell alkalmazni. A 92/43/EEC irányelv 6. cikke szerinti vizsgálatok és lehetséges megelőző, biztosító, kárpótló intézkedések kereteit ki kell alakítani és elősegíteni azok gyakorlati megvalósulását. Mindezekhez felajánljuk a környezet és természetvédelmi szervek tudását és kapacitását. Kérjük, hogy a hatóságok és intézmények kezeljék e szervezeteket partnerként.

5. A Natura 2000 területek hálózata és a Nemzeti Ökológiai Hálózat egységes, összefüggő, rendszerét erősíteni kell. Mindkét hálózat megőrzése, illetve fejlesztése érdekében biztosítani kell a lehetséges EU források felhasználásának garanciáit, mind a 2007-ig tartó időszak, mind az utána következő időszak tekintetében. A 2007 utáni időszak EU-s finanszírozási alapokban és tervekben a Natura 2000 hálózat megjelenítése mind hazai, mind EU-s szinten kiemelten történjen. Felhívjuk a kormányt, hogy ennek érdekében az európai tárgyalásokon képviselje a civil szervezetek által is támogatott finanszírozási elképzeléseket, vagyis a Natura 2000 integrálását az EU vidékfejlesztési és strukturális alapjaiba, valamint egy olyan LIFE+ alap kialakítását, amely az előbbi alapokból nem finanszírozható, ám a Natura 2000 elveinek eredményes érvényesítéséhez szükséges tevékenységeket támogatja.
6. Ki kell alakítani a kijelölt Natura 2000 területek hazai és nemzetközi tapasztalatokra, illetve tudományos alapokra épülő természetvédelmi célú kezelési dokumentációját és annak gyakorlatát.
7. Ki kell alakítani társadalmi szervezetek részvételi lehetőségeit a Natura 2000 hálózat területeinek védelmi, fenntartási, monitoring, kezelési, bemutatási tevékenységben. Számukra a kormányzati feladatátvállalás mértékével arányosan állami források biztosítása szükséges.

2005. április 3. Zalaegerszeg

Irodalomjegyzék

- 275/2004. (X.8.) kormányrendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
CEEWEB Natura 2000 szórólap, 2005.
- CEEWEB: Natura 2000 site designation process with a special focus on biogeographic seminars (Natura 2000 kijelölési folyamat, különös tekintettel a biogeográfiai szemináriumokra) brossúra, 2005.
- EHF ismertető brossúra, 2002
- EHF találkozók emlékeztetői (2004. 10. 27., 2005. 03. 04.)
- Környezet és természetvédő szervezetek 2005-ös országos találkozójának Natura 2000-rel kapcsolatos állásfoglalása, 2005.
- Natura 2000 munkacsoport ismertető brossúra, 2002.
- Natura 2000 munkacsoport sajtóközlemény, 2004.
- Natura 2000 munkacsoportülések emlékeztetői (2005. 02. 16., 2005. 03. 23., 2005. 04. 13.)
- WWF NGO Toolkit for preparing for the Natura 2000 biogeographic seminars (WWF NGO eszközkészlet a biogeográfiai szemináriumokra való felkészüléshez), 2005.